

До разової спеціалізованої вченої ради, утвореної на підставі рішення Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 травня 2026 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації Романюк Ганни Олегівни на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента Подорожнього Артема Юрійовича, доцента кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Харківського національного університету внутрішніх справ, на дисертацію Романюк Ганни Олегівни на тему «Інституційна незалежність Національного банку України в процесі європейської інтеграції: конституційно-правовий аспект», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Подана до захисту дисертація Ганни Олегівни Романюк присвячена дослідженню актуальної проблематики конституційно-правового забезпечення інституційної незалежності Національного банку України в умовах реалізації європейського інтеграційного курсу держави. З огляду на сучасні процеси реформування фінансової системи України, гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу та необхідність зміцнення інституційної спроможності органів державної влади, обрана тема має не лише теоретичне, а й важливе практичне значення.

Ознайомлення зі змістом дисертації, науковими публікаціями здобувачки та основними результатами проведеного дослідження дає підстави зробити висновок, що дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, характеризується логічною структурою, цілісністю викладу матеріалу та містить результати, які мають наукову новизну і практичне значення для подальшого розвитку конституційного права та вдосконалення законодавства України.

Актуальність теми дисертації. Обрана Г. О. Романюк тема дисертаційного дослідження є своєчасною та відповідає сучасним потребам розвитку юридичної науки і практики державотворення. В умовах реалізації Україною стратегічного курсу на набуття повноправного членства в

Європейському Союзу особливого значення набуває забезпечення відповідності діяльності державних інституцій європейським стандартам, одним із яких є гарантування незалежності центрального банку.

Національний банк України посідає особливе місце у системі органів державної влади, забезпечуючи стабільність грошової одиниці, стійкість банківської системи та реалізацію державної політики у сфері грошово-кредитних відносин. Саме тому питання належного нормативного забезпечення його інституційної незалежності набуває особливого значення як у контексті внутрішніх реформ, так і в процесі виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері європейської інтеграції.

Актуальність дослідження зумовлена також тим, що сучасний етап розвитку України характеризується одночасним здійсненням євроінтеграційних реформ, відновленням економіки в умовах воєнного стану та необхідністю забезпечення стабільності фінансової системи держави. За таких умов ефективне функціонування Національного банку України значною мірою залежить від належного рівня його інституційної незалежності, яка повинна поєднуватися із прозорістю діяльності, підзвітністю та ефективною взаємодією з іншими органами державної влади.

Важливим є й те, що питання інституційної незалежності Національного банку України останніми роками набуло нового змісту у зв'язку з необхідністю адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу та врахування стандартів Європейської системи центральних банків. Це зумовлює потребу у переосмисленні окремих підходів до визначення конституційно-правового статусу Національного банку України, удосконаленні законодавчих гарантій його діяльності та виробленні нових наукових підходів до розуміння змісту інституційної незалежності.

Позитивно оцінюється те, що авторка не обмежилася аналізом чинного законодавства України, а здійснила комплексне дослідження міжнародних стандартів, актів права Європейського Союзу, наукових підходів вітчизняних і зарубіжних учених, що дозволило сформулювати цілісне бачення досліджуваної проблематики та запропонувати низку практично значущих рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання.

Таким чином, тема дисертаційної роботи є актуальною, має важливе теоретичне і прикладне значення, а результати проведеного дослідження є своєчасними та відповідають сучасним потребам розвитку національного законодавства й реалізації європейського інтеграційного курсу України.

Предмет, об'єкт, мета та завдання дослідження сформульовані коректно, взаємоузгоджені та повністю відповідають темі дисертаційної роботи. Обраний авторкою предмет дослідження дозволив зосередити увагу

саме на конституційно-правових аспектах інституційної незалежності Національного банку України, не обмежуючись лише аналізом спеціального банківського законодавства.

Поставлена у дисертації мета є чіткою та логічно визначеною. Для її досягнення авторкою сформульовано комплекс взаємопов'язаних завдань, які послідовно вирішуються в кожному розділі роботи. Це забезпечило внутрішню цілісність дослідження та дало можливість всебічно розкрити особливості конституційно-правового регулювання інституційної незалежності Національного банку України в процесі європейської інтеграції.

Позитивної оцінки заслуговує й те, що авторка вдало поєднала теоретичний аналіз із дослідженням чинного законодавства України, міжнародно-правових актів, документів Європейського Союзу та практики функціонування центральних банків. Такий підхід дозволив не лише виявити окремі проблеми правового регулювання, а й сформулювати конкретні пропозиції щодо їх вирішення.

Тема дисертації пов'язана з виконанням науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ та відповідає сучасним напрямам розвитку юридичної науки, пов'язаним із удосконаленням конституційно-правових засад діяльності органів державної влади, забезпеченням фінансової стабільності держави та реалізацією євроінтеграційного курсу України.

У цілому зміст вступу дисертації свідчить про належний рівень постановки наукової проблеми, чіткість визначення основних елементів дослідження та їх відповідність вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до основних напрямів науково-дослідної діяльності Національної академії внутрішніх справ та пов'язане з виконанням науково-дослідних робіт закладу вищої освіти у сфері розвитку конституційного права, удосконалення правового забезпечення діяльності органів державної влади та реалізації європейського інтеграційного курсу України.

Обрана тема дослідження узгоджується з пріоритетними напрямками розвитку юридичної науки, відповідає сучасним потребам удосконалення законодавства України у сфері функціонування Національного банку України та забезпечення його інституційної незалежності. Особливого значення це набуває в умовах адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу та виконання Україною міжнародних зобов'язань у процесі європейської інтеграції.

Тема дисертації затверджена у встановленому порядку Вченою радою Національної академії внутрішніх справ, що підтверджує її відповідність науковим пріоритетам закладу вищої освіти та актуальним напрямам розвитку сучасної юридичної науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить, що авторкою проведено комплексне дослідження обраної проблематики із використанням широкого кола нормативно-правових, міжнародних та наукових джерел. Сформульовані у дисертації висновки ґрунтуються на системному аналізі Конституції України, законодавства України, актів права Європейського Союзу, міжнародних документів, практики діяльності Національного банку України та Європейського центрального банку.

Перший розділ дисертації присвячений теоретико-правовим засадам інституційної незалежності Національного банку України. Авторкою здійснено ґрунтовний аналіз наукових підходів до розуміння правової природи незалежності центрального банку, досліджено еволюцію відповідних доктринальних поглядів та визначено місце інституційної незалежності у структурі конституційно-правового статусу Національного банку України. Позитивної оцінки заслуговує прагнення авторки не лише узагальнити існуючі наукові підходи, а й запропонувати власне бачення окремих дискусійних питань.

У другому розділі основну увагу приділено дослідженню нормативно-правового забезпечення інституційної незалежності Національного банку України. Детально проаналізовано положення Конституції України, Закону України «Про Національний банк України», інших нормативно-правових актів, що визначають правовий статус центрального банку. Важливим є те, що авторка не обмежується аналізом чинного законодавства, а оцінює ефективність існуючих правових механізмів та формулює пропозиції щодо їх удосконалення.

Особливу увагу привертає третій розділ дисертації, у якому досліджено європейські стандарти забезпечення незалежності центральних банків та перспективи їх імплементації в Україні. Саме цей розділ має найбільше прикладне значення, оскільки запропоновані авторкою висновки й рекомендації безпосередньо пов'язані з процесом адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу та виконанням Україною євроінтеграційних зобов'язань.

У цілому дисертаційне дослідження характеризується логічністю викладу матеріалу, послідовністю аргументації та належним рівнем

обґрунтованості сформульованих наукових положень. Наведені у роботі висновки є переконливими, впливають із проведеного дослідження та узгоджуються з поставленою метою і визначеними завданнями.

Наукова новизна одержаних результатів. Однією з безперечних переваг дисертаційної роботи є належний рівень наукової новизни одержаних результатів. Авторці вдалося не лише узагальнити існуючі доктринальні підходи до розуміння інституційної незалежності Національного банку України, а й сформулювати власні наукові положення, що мають важливе значення для розвитку науки конституційного права.

Позитивної оцінки заслуговує запропонований авторкою підхід до визначення інституційної незалежності Національного банку України як комплексної конституційно-правової категорії, а також розмежування понять інституційної незалежності, автономії, самостійності та інституційної спроможності. Такий підхід сприяє більш чіткому розумінню правової природи Національного банку України та особливостей його місця у системі органів публічної влади.

Науковий інтерес становлять також сформульовані авторкою пропозиції щодо вдосконалення конституційного та спеціального законодавства, зокрема в частині посилення гарантій інституційної незалежності Національного банку України, удосконалення законодавчого регулювання його діяльності та врахування європейських стандартів функціонування центральних банків.

Заслуговують на підтримку висновки авторки щодо необхідності подальшої гармонізації законодавства України із правом Європейського Союзу у сфері діяльності центрального банку, а також запропоновані напрями вдосконалення механізмів забезпечення незалежності Національного банку України в сучасних умовах розвитку держави.

У цілому сформульовані у дисертації положення, які характеризують наукову новизну одержаних результатів, є обґрунтованими, логічно впливають із проведеного дослідження та свідчать про особистий внесок авторки у розвиток сучасної науки конституційного права.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає насамперед у тому, що сформульовані авторкою висновки та пропозиції можуть бути використані у процесі подальшого вдосконалення законодавства України, яке визначає правовий статус та гарантії незалежності Національного банку України, а також під час адаптації національного законодавства до вимог права Європейського Союзу.

Окремі положення дисертації мають прикладне значення для діяльності органів державної влади, насамперед Верховної Ради України, Національного

банку України та інших суб'єктів нормотворчої діяльності, які беруть участь у формуванні державної політики у фінансовій сфері та забезпеченні реалізації євроінтеграційного курсу України.

Результати дослідження можуть бути використані також у науково-дослідній діяльності для подальшого опрацювання проблем конституційно-правового статусу незалежних державних інституцій, у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання навчальних дисциплін «Конституційне право України», «Фінансове право», «Банківське право», а також при підготовці підручників, навчальних посібників і методичних матеріалів.

Практична спрямованість дисертації підтверджується тим, що авторкою запропоновано конкретні зміни до Конституції України та законодавства України, які можуть бути використані під час подальшого вдосконалення правового регулювання діяльності Національного банку України з урахуванням європейських стандартів

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Поставлене авторкою наукове завдання виконано на належному теоретичному та методологічному рівні. Дисертаційне дослідження характеризується комплексним підходом до аналізу проблематики інституційної незалежності Національного банку України, послідовністю викладу матеріалу та логічним взаємозв'язком між окремими структурними елементами роботи.

Для досягнення поставленої мети авторкою використано сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, що відповідають предмету дослідження. Застосування діалектичного методу дало можливість дослідити розвиток правових підходів до розуміння інституційної незалежності центрального банку. Формально-юридичний метод використано під час аналізу положень Конституції України, законодавства України та нормативно-правових актів Європейського Союзу, що регулюють діяльність центральних банків. За допомогою порівняльно-правового методу авторкою здійснено зіставлення національного законодавства із європейськими стандартами та практикою функціонування центральних банків держав – членів Європейського Союзу.

Використання системного, логічного та структурно-функціонального методів дозволило комплексно дослідити місце Національного банку України у механізмі публічної влади, визначити взаємозв'язок окремих елементів його конституційно-правового статусу та сформулювати обґрунтовані висновки щодо напрямів удосконалення чинного законодавства.

Обрана методологія дослідження є достатньо обґрунтованою та забезпечила достовірність отриманих результатів, а рівень оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Особистий внесок здобувачки. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому викладено авторське бачення проблеми конституційно-правового забезпечення інституційної незалежності Національного банку України в процесі європейської інтеграції. Усі сформульовані в роботі наукові положення, висновки та рекомендації є результатом особистих наукових пошуків здобувачки.

Основні результати дослідження, опубліковані в одноосібних наукових працях, належать авторці повністю. У науковій статті, підготовленій у співавторстві, використано лише ті положення, які становлять особистий науковий доробок Г. О. Романюк, що підтверджується зазначеним у дисертації авторським внеском.

Повнота викладення основних положень дисертації в наукових публікаціях. Основні наукові результати дисертаційного дослідження достатньою мірою відображені в опублікованих авторкою наукових працях. Зміст публікацій відповідає темі дисертації, а їх сукупність забезпечує належне висвітлення положень, що становлять наукову новизну дослідження.

Результати дослідження пройшли необхідну апробацію під час участі здобувачки у науково-практичних конференціях, що свідчить про їх наукову апробацію та відповідність вимогам, які ставляться до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Оформлення дисертаційного дослідження. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Робота відзначається належною культурою викладу матеріалу, єдністю термінології, коректністю використання нормативних, наукових та інших джерел. Оформлення таблиць, посилань, списку використаних джерел та додатків відповідає чинним вимогам.

Структура дисертації. Структура дисертаційної роботи є логічною та послідовною. Побудова роботи відповідає поставленій меті та визначеним завданням дослідження. Поділ матеріалу на розділи й підрозділи забезпечує послідовне розкриття теми, а сформульовані висновки узагальнюють результати проведеного дослідження та логічно впливають зі змісту кожного розділу.

Дотримання академічної доброчесності. Аналіз дисертаційної роботи та наукових публікацій авторки дає підстави стверджувати, що дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності. Під час

ознайомлення з дисертацією не виникло підстав вважати, що авторкою допущено порушення вимог щодо академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Г. О. Романюк, його наукову новизну, теоретичне і практичне значення, слід зазначити, що окремі положення роботи мають дискусійний характер і можуть бути предметом подальшої наукової дискусії.

По-перше, авторкою здійснено ґрунтовний порівняльно-правовий аналіз європейських стандартів забезпечення інституційної незалежності центральних банків та особливостей їх урахування в українському законодавстві. Разом із тим, на мою думку, результати проведеного порівняльного дослідження могли б бути систематизовані більш наочно, зокрема шляхом узагальнення окремих положень у вигляді порівняльних таблиць або схем. Такий підхід сприяв би кращому сприйняттю проведеного аналізу та полегшив би зіставлення європейських і національних підходів до забезпечення інституційної незалежності центрального банку.

По-друге, безперечною перевагою дисертації є сформульовані авторкою пропозиції щодо вдосконалення Конституції України та спеціального законодавства. Водночас, окремі законодавчі пропозиції могли б супроводжуватися більш розгорнутим прогнозом їх практичної реалізації та можливого впливу на діяльність Національного банку України після їх упровадження. Це дозволило б повніше оцінити ефективність запропонованих змін з позицій сучасної нормотворчої та правозастосовної практики.

По-третє, практична спрямованість дисертації не викликає сумнівів, оскільки авторкою сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення конституційно-правового регулювання діяльності Національного банку України. Разом із тим, окремі авторські висновки могли б бути ширше проілюстровані прикладами їх можливого застосування у діяльності Національного банку України, що ще більше посилює б прикладне значення проведеного дослідження.

По-четверте, авторка обґрунтовано розглядає інституційну незалежність Національного банку України у взаємозв'язку з процесами європейської інтеграції. Водночас, у роботі лише окреслено окремі питання функціонування Національного банку України після можливого набуття Україною членства в Європейському Союзі. На мою думку, подальший розвиток цього напрямку дослідження становить значний науковий інтерес і може бути предметом окремих наукових розвідок.

Наведені зауваження мають виключно дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та не знижують її наукової новизни, теоретичного і практичного значення. Висловлені міркування можуть бути враховані авторкою у подальших наукових дослідженнях та при розвитку окремих положень дисертації.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Романюк Ганни Олегівни на тему «Інституційна незалежність Національного банку України в процесі європейської інтеграції: конституційно-правовий аспект» за актуальністю, ступенем наукової новизни одержаних результатів, їх обґрунтованістю, теоретичним і практичним значенням, повнотою викладення основних положень у наукових публікаціях, рівнем виконання поставленого наукового завдання та оволодінням здобувачкою методологією наукових досліджень відповідає вимогам, установленим для дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

За своїм змістом та оформленням дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

На підставі викладеного вважаю, що Романюк Ганна Олегівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Кандидат юридичних наук, доцент
кафедри правового забезпечення
підприємницької діяльності та
фінансової безпеки Харківського
національного університету
внутрішніх справ, доцент



А. Ю. Подорожній